144. ▸ LAKNER LÁSZLÓ (1936-)

Absztrakt kép, 1962

Olaj, vászon, 45,5x80 cm
Jelezve középen lent: Lakner 62

Kezdő ár: 4 000 000 Ft / 12 903 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft
Estimated value: 19 355 – 25 806 EUR

1	2	3
		4
5		

1. Lakner László: Absztrakt kompozíció, 1960
magántulajdon
2. Lakner László: Struktúra, 2010
magántulajdon
3. Lakner László: Laterna Magica II., 1961
magántulajdon
4. Lakner László: Planimetrikus mozdony, 1963
magántulajdon
5. Lakner László: Struktúra, 2010
magántulajdon

Az 1950-es évek második felében egy új figurális festészeti tendencia jelentkezett Magyarországon, amelyre gyakran hivatkoznak a szakirodalomban szürnaturalizmusként. Csernus Tibor 1957-ben Párizsba utazott, ahol Hantai Simon közvetítésével megismerte a francia poszt-szürrealista festészetet, illetve Max Ernst experimentális felületalakítási eljárásait, és ezek tanulságait levonva egy sajátos naturalista festői nyelvet alakított ki. Lakner László a szürnaturalizmus legfontosabb képviselői közé tartozik, igen korán elkezdett kísérletezni az automatizmusokra épülő szürrealista felületalakítási technikákkal, a grattázzsal, a frottázzsal, a különféle cuppantásos eljárásokkal (decalcomania) és a lenyomatok invenciózus alkalmazásából származó képi effektusokkal. Jóllehet Max Ernst művészetét nem volt lehetősége eredetiben tanulmányozni, festményeit csak reprodukción láthatta, elsősorban Patrick Waldberg 1958-ban megjelent monográfiájában.
Lakner szemlélete számos ponton eltér a szürrealizmus csernusi értelmezésétől. Kompozícióit gyakran festi fotóelőképek nyomán, történelmi traumákat is megidézve. Műveit a kezdetektől fogva médiumtudatosság és társadalmi érzékenység jellemzi, mintegy abszurddá fokozza és kifordítja a szocialista realizmus közhelyeit. Szintén fontos sajátossága Lakner életművének, hogy egymást látszólag kizáró tendenciák is megférnek párhuzamosan: a szürnaturalista alkotók többségével szemben nem kötelezi el magát a figurális képalkotás mellett, hanem az 1950-es évek végétől párhuzamosan alkot absztrakt és ábrázoló festményeket. Ez a kettősség az életmű későbbi szakaszaiban is megfigyelhető, bizonyos időszakokban az absztrakció, máskor a realizmus dominánsabb, ám egyik felfogás sem válik kizárólagossá.

Az *Absztrakt kép* Lakner szürnaturalista periódusának rendkívül fontos alkotása. A közelmúltban felbukkant festmény tükrében a korszak jól ismert Lakner-művei is új megvilágításba kerülnek. Az 1960-as évek elején Lakner számos kisméretű, papíralapú absztrakt kompozíciót alkotott, de csak kevés nagyobb méretű nonfiguratív festménye ismert. Ez a mű Lakner legnagyobb léptékű – jelenleg ismert – absztrakt kompozíciója ebből a korszakból.
Az alkotás a többrétegű festékfelület visszakaparásából származó repetitív struktúrára épül, a sötét felületből kivillanó vertikális csíkok kozmikus architektúrává rendeződnek.

A sávok egyre keskenyednek a kép függőleges szimmetriatengelye felé, sajátos mélységillúziót keltve. A „rövidülő" struktúra ennyiben Lakner akkoriban alkotott 1961-62-ben festett, *Város* című falképének perspektivikus térszerkezetét is megidézi.

A műnek nemcsak a kompozíciója rokonítható Lakner ábrázoló alkotásaival, hanem a felületkezelése is. Az 1960-as évek elején a művész gyakori témájává válnak a fémesen csillogó technikai szerkezetek és gépek. A *Planimetrikus mozdony* (1963) visszatörlésekre és visszakaparásokra épülő képfelületének egyes mozzanatai összevethetők az *Absztrakt kép* (1962) festészettechnikai megoldásaival. Az amerikai precizionistákat – elsősorban Charles Sheelert – idéző festmény címében a *„planimetrikus"* jelző is utal arra, hogy Lakner ekkori műveinek nemcsak az absztrakció és a figurális képalkotás, hanem a síkszerűség, és a térbeliség viszonya is kulcs kérdései közé tartoznak. A *Laterna magica II.* (1961) című festményen egy vetítőgép Lakner absztrakt képeit idéző, kristályszerű struktúrát vetít a falra. Mintegy nyomatékosítva a nonfiguratív kompozíciók szoros összefüggését a művész jól ismert figurális alkotásaival.
Az *Absztrakt kép* ugyanakkor nemcsak az absztrakt és az ábrázoló, illetve a síkszerű és a térbeli minőségek finom áthatásait tematizálja, hanem a véletlen és a kiszámított viszonyát is, ami az életmű visszatérő kérdése. Lakner tudatosan oldja a geometrikus struktúrák szilárdságát, a motorikus kézmozgás nyomait őrző felületek megkomponált, mégis esetleges szerkezetet alkotnak. A felső festékréteg visszakaparása során láthatóvá válnak az alsóbb rétegek, a különböző színű felületek egymásba folynak, keverednek. A véletlenek játéka kiszámíthatatlan, mégis irányítható. A kompozíció szinte kristályos szerkezetet mutat, miközben nem veszíti el esetlegességét, spontaneitását.

Ezek a kérdések Lakner későbbi korszakaiban is meghatározók maradnak. A művész gyakran ábrázol anyagszerű struktúrákat és réteg-eket (*Silence. Hommage à Joseph Beuys*, 1971, *Barikád,* 1972; *Kavicsok,* 1972-73), illetve a szabályos és a szabálytalan formarendszereket ütköztető, architektonikus alakzatokat (*Cím nélkül. Rodcsenko 1-2.*, 1981). Az 1990-es években megkezdett *Splitterbilder* [Cserépképek] című festménysorozat, szintén az egymásra épülő festékrétegek teremtette repetitív struktúrák viszonyrendszereit, illetve a megismételhető és a megismételhetetlen kettősségét tematizálja. A sűrű képfelületből visszakapart, bekarcolt formarajzok (szabálytalan) hálókra és hálózatokra, geometrikus alakzatokra és kristályos struktúrákra emlékeztetnek, megidézve a művész korai korszakának absztrakt kompozícióit is. Túlzás nélkül állítható, hogy az *Absztrakt kép* a lakneri életmű rendkívül fontos darabja, amelynek tanulságaihoz a művész későbbi korszakaiban is visszatért. Nemcsak képi intenzitása teszi jelentőssé, hanem az oeuvre-ben és a magyar művészettörténetben elfoglalt helye is.

Fehér Dávid